

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

Procesul de Reglementare a Conflictului Transnistrean: Starea Actuală și Perspective

*Transcriptul emisiunii radiofonice, din 13 decembrie, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.

Principalele Teme ale Emisiunii:

1. *Starea actuală a procesului de reglementare a conflictului transnistrean*
2. *Principiile de reglementare a conflictului transnistrean*
3. *Retragerea militarilor și munițiilor rusești de pe teritoriul R. Moldova*
4. *Rolul UE și SUA în soluționarea crizei transnistrene*
5. *Influența eșuării alegerilor prezidențiale asupra procesului de reglementare transnistreană*

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: *Bună ziua, stimați ascultători, sunt Corneliu Rusnac și ca de obicei, la această oră, vă invit la o emisiune de discuții pe teme de politică externă, realizată cu suportul „Asociației pentru Politică Externă” și finanțată de Fundația „Friedrich Ebert”.*

În emisiunea de astăzi vreau să vă prezint o discuție cu domnul Victor Osipov, viceprim-ministru responsabil de reglementarea transnistreană. În mod firesc această discuție se va axa pe problemele legate de soluționarea crizei transnistrene și primul lucru pe care l-am întrebat pe domnul Osipov a fost în ce situație se află acum procesul de reglementare?

1. *Starea actuală a procesului de reglementare a conflictului transnistrean*

Victor OSIPOV, viceprim-ministru responsabil de reintegrare: Există un efort al noului Guvern al Republicii Moldova, susținut de partenerii de dialog și așa vrea să cred că acceptat și înțeles de către cei de la Tiraspol, de a debloca dialogul în această problemă.

Eu consider, am mai spus acest lucru, un succes al noii guvernări faptul că a reușit să se impună ca un partener de discuție credibil, a reușit să-și articuleze noua abordare, mult mai deschisă și mult mai pozitivă, în ceea ce ține de relațiile cu Tiraspolul și tratarea chestiunilor care sunt pe agenda reintegrării țării. Astfel au fost create condiții pentru un șir întreg de reuniuni și acțiuni în formatul 5+2 – la Viena, aici la Chișinău, vizita mediatorilor și observatorilor, plecarea lor comună la Tiraspol, unde putem spune că a avut loc de asemenea o reuniune neformală 5+2. A mai fost și organizarea unui seminar de întărire a încrederii între organele de apărare a ordinii de drept de pe malul drept și de pe malul stâng, o acțiune de asemenea fără precedent dar cu mari perspective. Aceste semne sunt o suită care arată că există o încălzire cel puțin în procesul de reglementare.

Trebuie să reamintesc că la Viena pe 6 noiembrie am convenit că vom relua dialogul bilateral pentru a soluționa problemele curente din regiune și pentru a crea o platformă pentru proiectele de dezvoltare, inclusiv cele finanțate din exterior – de UE și alți donatori și, de asemenea, toate părțile și-au arătat

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

disponibilitatea pentru reluarea negocierilor politice în formatul 5+2, ceea ce rămâne a fi o sarcină sub aspectul determinării datei și, mai ales, a conținutului unei prime runde din cadrul acestui proces reluat.

Au avut loc de asemenea o serie întreagă de consultări și în cadrul reuniunii miniștrilor de externe ai OSCE de la Atena, pe 1 și 2 decembrie, care de asemenea au tratat subiectele aflate pe agendă și, deși nu s-a ajuns la o declarație pe Moldova – ceea ce nu e o noutate, nici în anii precedenți nu s-a reușit acest lucru – eu cred totuși că discuțiile au avansat. Și cred că părțile implicate au arătat destule puncte de vedere comune, destule tangențe, cu toate că s-au păstrat și unele diferențe care au făcut imposibilă coordonarea unui text pentru ministerială într-un termen atât de scurt.

Iată care este situația. Dar cel mai important cred că ar fi de menționat că în urma acestor înțelegeri dialogul bilateral dintre Chișinău și Tiraspol a fost într-adevăr reluat. Eu am avut deja o primă întâlnire în regim de lucru, fără publicitate, cu reprezentantul politic al Tiraspolului, în care am discutat problemele curente ce afectează interesele agenților economici de pe ambele maluri, interesele populației, interesele țăranilor de pe platoul de la Dubăsari care au dificultăți privind accesul la terenurile agricole de după traseul Râbnîța-Tiraspol și multe altele – problemele circulației diplomaților, a libertății generale a circulației persoanelor și așa mai departe. Am început deja o discuție în acest sens, suntem în faza de pregătire a soluțiilor pentru problemele care au fost ridicate la prima întrevedere, și chiar încercăm să programăm o a doua întrevedere. Deci încercăm să dăm un ritm acestui dialog și un conținut.

În acest context, repet, cred că deschiderea noastră pozitivă este percepută adecvat de către reprezentanții Tiraspolului și susținută de participanții la procesul de reglementare politică.

Corneliu RUSNAC: Cum vedeți Dumneavoastră și Alianța pentru Integrare Europeană respectiv reglementarea conflictului transnistrean? În baza căror principii ar trebui reglementată această problemă? Există vreo diferență de principiu față de modul în care era percepută soluționarea acestei crize de fostele autorități?

2. Principiile de reglementare a conflictului transnistrean

Victor OSIPOV: Eu nu cred că principiile de bază fac diferența. Ele sunt aceleași. Și poate că unul dintre lucrurile cele mai prețioase pe care autoritățile Republicii Moldova au reușit să le apere cu suportul aliaților noștri internaționali a fost păstrarea statu-quo-ului în care Republica Moldova este recunoscută ca stat suveran, independent și integru teritorial în limitele frontierelor sale internațional recunoscute. Acest lucru a fost reconfirmat și la o reuniune din octombrie în format 3+2 a mediatorilor și observatorilor la proces și ulterior și pe linie bilaterală de către toți partenerii noștri. Este un principiu în limitele căruia noi vedem soluția diferendului transnistrean. Iar ca formă, care se exprimă de altfel prin formule destul de generale și permissive în ceea ce privește conținutul, ca formă noi vedem exprimarea acestei soluții prin acordarea unui statut special de autonomie regiunii transnistrene. Deci nici aici nu există o diferență.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

Mai mult decât atât, vreau să vă spun că din punctul de vedere al principiilor fundamentale și intereselor strategice pe care Republica Moldova le are în această problemă, una dintre sarcinile noastre a fost, și cred că am reușit, să demonstrăm consecvență. Pentru că asta de fapt și înseamnă o strategie națională într-o problemă prioritară – să demonstrăm consecvență. Însă noutatea constă în aceea că noi încercăm să abordăm altfel procesul. Încercăm să abordăm altfel comunicarea și încercăm să abordăm altfel solicitările, inclusiv cele venite din partea transnistrenilor, de a soluționa probleme pe care ei consideră că le afectează interesele, negociind în acest plan celelalte probleme pe care noi le putem și constatăm că ne afectează interesele.

Așa-numita presiune pozitivă cred că este mult mai bună decât încrâncenarea cu care se discuta mai înainte – o manieră ce de multe ori a dus la blocarea discuțiilor chiar în cadrul întâlnirilor concrete, și noi nu vom repeta această greșală.

De asemenea o serie de poziții care nu țin de aspecte principiale, ci de chestiuni mai tehnice eu cred că au nevoie de o nouă abordare. Și ceea ce am încercat să facem în această perioadă, preluând dosarul reglementării transnistrene, a fost să evaluăm care dintre mecanisme nu au funcționat și trebuie să fie schimbate sau trebuie să fie aplicate într-o altă manieră.

Corneliu RUSNAC: În pofida faptului că Rusia s-a angajat încă în 1999 să-și retragă trupele din Republica Moldova, ele staționează până acum în regiunea transnistreană. Cum ar putea fi convinsă Moscova să-și retragă militarii și munițiile de pe teritoriul Republicii Moldova?

3. Retragerea militarilor și munițiilor rusești de pe teritoriul R. Moldova

Victor OSIPOV: Eu aș recomanda celor care discută acest subiect să fie mai nuanțați și mai corecți. Nu trebuie să creăm impresia, falsă de altfel, că de la 1999, Istanbul, încoace lucrurile nu s-au mișcat în această problemă. Este fals. Trebuie să vedem situația în dinamica ei reală și să constatăm faptul că actualmente contingentul redus de trupe rusești din Transnistria numără în total o mie de ostași, iar toate armamentele grele au fost evacuate sau casate pe loc. Din totalul arsenalului munițiilor rusești din raioanele de est ale Republicii Moldova, care număra peste 40 de mii de tone aproape jumătate au fost deja evacuate. Din contingentul trupelor de pacificare care inițial număra 2500 de militari ruși au rămas astăzi în jur de 500, după o convenție făcută la Odesa de părți, dar practic printr-o decizie unilaterală a Federației Ruse. Eu prefer să abordez și să prezint această situație prin prisma dinamicii pozitive pe care ea a înregistrat-o.

La fel, nu putem tăgădui faptul că aceste procese s-au oprit într-un anumit moment. Și încă va trebui să vedem din care motive și cine poartă responsabilitatea pentru acest fapt. Eu cred că fiecare dintre părți o poartă – și cea transnistreană, și cea moldoveană, și cea rusă.

Sarcina noastră, fixată în programul de activitate al Guvernului, este foarte ambițioasă și în același timp foarte firească. Atunci când vorbim despre o misiune de pacificare, obiectivul ei este pacea. Din fericire, de 17 ani în Transnistria și în Zona de securitate situația este stabilă și noi considerăm că într-un final – și

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

ar fi bine să se întâmple mai devreme – componentele militare ale mecanismului de pacificare trebuie să fie înlocuite cu o misiune civilă de monitorizare sub auspicii internaționale, eventual sub egida OSCE.

Însă o asemenea transformare poate fi convenită doar de către părțile care sunt implicate și în misiunea de pacificare, și în procesul de reglementare. Nu este un lucru ușor și nu vom câștiga prin faptul că vom arăta cu degetul doar la ruși și vom prezenta în formă de reproș ceea ce de fapt este un obiectiv comun și ar trebui să fie o realizare și pentru Federația Rusă – dovada faptului că a încheiat cu succes, spre deosebire de alte regiuni de conflict, o misiune de pacificare.

Cred că trebuie să reluăm dinamica pozitivă și să o reluăm încercând să-i determinăm pe cei care sunt stăpânii trupelor și ai munițiilor să continue până la evacuarea definitivă a acestora. Nu va fi prea ușor, însă eu cred că avem șanse.

Corneliu RUSNAC: Până nu demult s-a pus accentul pe rolul pe care în joacă Rusia în soluționarea conflictului transnistrean. Eu aș vrea să vă întreb ce rol ar trebui să joace în soluționarea crizei transnistrene Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii?

4. Rolul UE și SUA în soluționarea crizei transnistrene

Victor OSIPOV: Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii deja sunt implicate și au o contribuție esențială în procesul de dezbateră a subiectelor care se află pe agenda întrunirilor. Ei participă în mod egal, deși sunt doar observatori. Diferența este că, spre deosebire de mediatori, observatorii nu au dreptul de vot asupra documentelor. Însă discuția în cadrul formatului nu este singurul instrument prin care poți sprijini soluționarea conflictului transnistrean și UE și SUA au o determinare pe care noi o vedem în creștere de a se implica mult mai serios în mod special în dezvoltarea proiectelor care ar trebui să apropie cele două maluri. Prin implicarea în activități comune, prin soluționarea unor probleme cu care se confruntă populația, prin oferirea de asistență tehnică și financiară în rezolvarea unor probleme de infrastructură, de ocrotire a sănătății, în crearea unor punți culturale și așa mai departe.

Eu cred că există multe alte instrumente în afara celui propriu-zis de reglementare politică sau de negociere politică și prin intermediul lor noi trebuie să insistăm, așa cum am indicat și în programul de guvernare, ca rolul UE și al SUA să crească în acest proces.

Corneliu RUSNAC: Faptul să administrația de la Tiraspol este de 20 de ani condusă de același lider împiedică cumva soluționarea conflictului?

Victor OSIPOV: Nu știu dacă aș putea să dau o apreciere prin această prismă. Pot să spun câteva lucruri care sunt relevante și reale. Ceea ce s-a întâmplat pe 9 noiembrie, întrunirea neformală 5+2 la Tiraspol, s-a făcut cu acordul lui Igor Smirnov. Deci a fost din partea lui un gest de deschidere. Deși el lipsea din regiune în acea zi și nu a putut să se întâlnească cu mediatorii și observatorii, totuși este evident că am ajuns acolo pentru că el a acceptat. Nu putem să tragem concluzii pe baza unui gest care s-a produs într-o anumită zi, însă acesta totuși mi se pare semnificativ.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

În Transnistria are loc acum o rivalitate care se accentuează între grupurile politice, Igor Smirnov este în situația de a-și apăra autoritatea într-o confruntare destul de grea și mulți își leagă speranța de venirea unei noi generații în administrația tiraspoleană. Eu cred că noi trebuie să fim totuși mai prudenți. Ar trebui evident să încercăm să urmărim cu atenție și să vedem în ce măsură aceste evoluții politice pot ajuta la reîntregirea țării, însă nu făcându-ne iluzii, pentru că dacă aceste procese se vor finaliza doar cu modernizarea și eficientizarea managementului unui regim separatist, atunci acest lucru ar putea să ne pună chiar într-o dificultate mai mare decât am fost până acum, când managementul era făcut de oameni vechi, cu metode vechi, foarte costisitoare pentru cei care îl finanțau, de altfel.

Un alt aspect pe care vreau să-l subliniez este starea democrației în Transnistria, pentru că atunci când un lider rămâne atâta timp să conducă o regiune, asta indică grave probleme în democrație și, ceea ce la spuneau și partenerilor noștri de discuții, dacă noi, guvernarea actuală, vom lua decizii proaste în ceea ce privește politica de reintegrare, sau în alte domenii, vom fi sancționați de electorat, pentru că asta este legea democrației. În Transnistria, de 20 de ani, electoratul nu are posibilitatea și capacitatea de a alege altceva. Și iată acest fenomen, lipsa de democrație, cred că este cea mai mare problemă în calea reîntegrării, din punctul de vedere al liderismului de la Tiraspol.

Corneliu RUSNAC: Eșuarea alegerilor prezidențiale de la Chișinău ar putea influența într-un fel sau altul procesul de reglementare transnistreană?

5. Influența eșuării alegerilor prezidențiale asupra procesului de reglementare transnistreană

Victor OSIPOV: Contextul politic și soliditatea instituțiilor politice ale statului sigur că au o mare importanță și înseamnă mult pentru a ști că ai în spate o siguranță, o stabilitate, atunci când reprezintă interesele țării în asemenea negocieri și în asemenea procese. Cred că și faptul că evident va afecta din acest punct de vedere procesul de reîntregire a țării indică asupra iresponsabilității celor care au refuzat să participe la alegerea șefului statului.

În același timp însă trebuie să constatăm că, din fericire, principalele instituții – cea legislativă și cea executivă – sunt în regulă și funcționează, ceea ce înseamnă că procesele vor continua, atât pe partea de adoptare a cadrului legal necesar, cât și pe partea de adoptare a hotărârilor legislative și executarea lor. Deci toate politicile pe care noi le-am anunțat în programul de activitate al Guvernului vor fi executate în continuare așa cum am promis, cel puțin până la alegerile parlamentare anticipate. Când vor fi aceste alegeri anticipate nu știm, o să aflăm la momentul respectiv, dar este cert că un an de zile vom continua implementarea acestor politici. Perspectiva reglementării definitive politice a conflictului transnistrean nu este una scurtă – nimeni nu se aștepta că va fi soluționată problema până la mijlocul anului viitor, noi avem o sumedenie de probleme curente pe care trebuie să le eliminăm în relațiile dintre oamenii de pe malul drept și cel stâng al Nistrului de care trebuie să ne ocupăm indiferent de configurația puterii politice de la Chișinău și de alte evenimente politice care s-au întâmplat, se întâmplă și se vor produce și în continuare.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

Corneliu RUSNAC: Dar ce urmări politice pe interior ar putea avea nealegerea șefului statului? Vă întreb acum, în calitatea Dumneavoastră de membru al Alianței Moldova Noastră.

Victor OSIPOV: Fără îndoială, apropierea perspectivei noilor alegeri anticipate, care, iarăși, nu vă pot spune în momentul de față cât de repede se vor întâmpla – există promisiuni că vor avea loc într-un termen destul de îndepărtat, însă incidența acestor alegeri deja se va simți și va marca evident activitatea forțelor politice prin accentuarea interesului electoral. Și aici foarte mult contează cine, și cum, și cât de înțelept vede dezvoltarea acestei situații politice. Dacă rivalitățile vor depăși limitele după care vor afecta actul de guvernare, acest lucru va fi pe responsabilitatea celor care se vor lansa în asemenea rivalități și va fi nefast pentru actuala guvernare și pentru în general gestionarea treburilor țării.

Dacă însă actuala coaliție de guvernare – și eu cred în acest lucru – va găsi o formulă de optimizare și conciliere a rivalității politice dintre formațiuni sau chiar de aliere a obiectivelor politice astfel încât rivalitățile să fie minimalizate, atunci eu cred că singurul efect al acestei situații în care ne-am pomenit astăzi va fi diminuarea prezenței politice a comunistilor și consolidarea prezenței politice a coaliției democratice de guvernare.

Corneliu RUSNAC: Nealegerea președintelui ar putea afecta sprijinul extern pe care noua putere îl primește din exterior – mă refer atât la sprijinul economic, cât și la cel politic?

Victor OSIPOV: Ipotetic vorbind, l-ar putea afecta în ambele sensuri – ar putea să-l reducă, sau ar putea să-l majoreze. Pentru că dacă în Moldova nu s-a reușit o stabilitate politică, înseamnă că în acest obiectiv s-a investit prea puțin. Și acest lucru eu cred că îl recunosc și occidentalii și trebuie să-l recunoaștem noi. De aceea cred că ar fi mult mai judicios ca, având în vedere faptul, repet, că funcționează normal instituția parlamentară, legislativă și cea guvernamentală și toate angajamentele internaționale vor fi executate în ritmul și în măsura în care au fost luate, eu cred că este mai judicios să se investească mai mult pentru ca Republica Moldova să reușească să ajungă cât mai repede la o stabilitate cât mai sigură politică în interiorul său.

Eu așa văd opțiunea optimă pe care se va merge. Deși nu este exclus că din unele puncte de vedere, de exemplu al atragerii investițiilor private, instabilitatea va prejudicia capacitatea noastră și, iarăși, nealegerea președintelui va afecta interesele noastre economice, de relansare a economiei, de deschidere a locurilor de muncă și așa mai departe.

Corneliu RUSNAC: Dar cum totuși ar putea fi depășită această criză?

Victor OSIPOV: Eu nu știu până unde este lupta politică între două tabere mari care au opțiuni și valori diferite, interese diferite. Și este un lucru firesc. Iar astăzi suntem într-o situație când cele două tabere sunt destul de echilibrate ca putere și acest lucru se poate perpetua – îl vedem și în alte țări, acolo unde se întâmplă un asemenea echilibru între taberele politice concurente. Și este cu totul altceva criza, pe care unii o numesc constituțională, iar alții o numesc criza puterii – nu știu cum ar fi mai corect și nu știu cât de mult contează cum o numim. Important este însă ca mecanismele interne ale statului să ofere soluții

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 24, din 13.12.2009

pentru asemenea situație astfel încât actul de guvernare și executarea obligațiilor pe care statul le are în fața cetățenilor să nu fie prejudiciate prea mult, prea grav.

Deci eu cred că se vor urma cele două căi – perfecționarea cadrului legal, nu știu dacă se va ajunge, dar se poate ajunge chiar și la acțiuni de perfecționare a Constituției, și continuarea luptei politice care trebuie într-un punct final să încline balanța în mod sigur în favoarea uneia dintre tabere. Eu cred că având în vedere ritmul cu care noul Guvern și-a început activitatea, s-a antrenat în angajamente în fața cetățenilor și în fața partenerilor noștri străini, în special în procesul de integrare europeană, cetățenii ar trebui să facă o alegere fermă și masivă anume în acest sens, pentru că au cel mai mult de câștigat.

Ce au avut de câștigat, chiar dacă s-a întâmplat să aibă și beneficii unii sau societatea până acum, au văzut și cred că s-au convins că este absolut insuficient. De aceea sperăm că în continuare condițiile se vor schimba, alegerile nu vor mai fi viciate, comuniștii nu vor mai controla procesul electoral așa cum au făcut până acum, vor fi alegeri libere, corecte. Ei au pierdut acest instrument, inclusiv, alături de altele și de aceea șansele lor sunt în cădere.

Corneliu RUSNAC: Stimați ascultători, vă reamintesc că ați ascultat o discuție cu domnul Victor Osipov, viceprim-ministru responsabil de reglementarea transnistreană. Aici punem punct programului nostru de astăzi. Emisiunea a fost realizată cu suportul Asociației pentru Politica Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Eu, Corneliu Rusnac, vă spun la revedere și vă aștept săptămâna viitoare, la un nou program. Pe curând.